

H. W. HERTZBERG, *Die Bücher Josua, Richter, Ruth* übersetzt und erklärt. Das Alte Testament Deutsch, Teilband 9. Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht. 1953. S.281.

Ook hierdie band van die bekende en gewaardeerde serie ATD verdien alle aanbeveling, is 'n aanwinst vir die boekeskat van ons predikante en 'n groot hulp vir die prediking. Hertzberg se verdienste as eksegeet was reeds duidelik in sy mooi kommentaar op die boek Prediker in die Sellinse serie, 1932. Reeds toe het geblyk hoeseer hy sowel met literêr- en geskiedwetenskaplike gegewens weet om te werk as dat hy oog en hart het vir die groot teologiese vrae en waardes van die boeke van die Ou Testament en die Skrif as geheel, selfs m.i. met enige oorbeklemtoning van die teologiese ten koste van die histories en literêr waarskynlike. Veral aan 'n kommentaar op die Rigterboek het ons groot behoefte gehad, ons in die Hervormde kring veral, waar Tekst en Uitleg nog altyd in gebreke gebly het om sy ereskuld ten opsigte van hierdie boek sowel as van die Koningsboeke af te doen, terwyl Prof. Joh. de Groot se mooi verklaring van Josua reeds 25 jaar gelede verskyn het. Prof. Hertzberg verstaan goed om die groot lyne in die oog te hou en die Bybelboeke en hul stof in die groot verbande te sien, al moet besonderhede daarby wel soms tekort kom aan behandeling. Na 'n instruktiewe literatuuroorsig, behandel hy die tussenposisie van die boek Josua tussen Pentateug en Historiese boeke en sy verband met albei sowel wat die stof as sy afkoms (trasie kring, Deuteronomies maar nie met Noth as eenmanswerk nie) betref. Die teologiese grondstelling van die boek is: die werking Gods geregtigheid in die geskiedenis te laat sien en dit as 'n prediking tot 'n horende gemeente gespreek (S.8 en 128). Die boek stel veel in 'n „horisontale” lyn en vlak, wat eintlik in 'n „vertikale”

gelees moet word (S.9), daar is 'n ander „tyd-verstaan” as ons gebruiklike aan te wend, een waar by eeue in mekaar geskuif word en God vrywel alleen as die handelende gesien en gepredik word, sowel by die besetting van die land as by die verdeling daarvan. Daarom is die gegewens van die boek nie „histories” waardeloos nie, as alles maar in die regte perspektief gesien en die tradisie-geskiedenis nie verwaarloos word nie. Die ontstaan van die boek moet nie soseer in literêre „bronne” nie as wel in lokale en met heiligdomme verbonde tradisies gesoek word. Ook al skyn Benjamintradisies te oorweeg is dit goed moontlik om Josua (uit die Josefstamme) histories te verstaan in wie Benjamin- en Joseftradisies saamgebind is. Die bou van die boek en sy prediking word helder en teologies verantwoord, veral op die bladsye 84vv., 99, 120, 124 en 135v. aangewys met 21:43-22:8 as hoogtepunt.

Die Rigterboek gelyk op Josua insover as dit enersyds die gang van die Godsgeskiedenis met Israel voortset, andersyds 'n in sigself beslote boek is met 'n duidelike opset. Die opbou is ook hier van „deuteronomiese” hand, maar nieteenstaande sy sistematiese opbou word oorgelewerde feite nie verwaarloos nie. Die Rigters is regeerders en regsprekers, gestaltes van Gods genade midde in die skuld van die volk. Daar loop deur die hele boek, spesiaal in die twee aanhangsels beklemtoon, die dubbele lyn van die heerskappy van God en van die behoefte aan sentrale menslike regeringsmag, wat nie alleen verskil in politieke menings weergee nie. Die boek bedoel 'n sigbaarwording van 'n stuk Goddelike beplanning, wat na 'n heilsdoel voer. Ook hier weer is verskille in gegewens nie uit literêre bronne nie maar uit verskil van tradisies te verstaan (alleen in Rigt. 19-21 moontlik reeds literêr vasgelê). Rigt. 1 bedoel te laat verstaan waarom die genadewil van God hom nie deurgeset het nie. Hertzberg se beskouing van die Abimelegverhaal (H.9) en die „klein rigters” (H.10) is belangwekkend, sy karakterisering van Simson kostelik (S.223); sy beswaar teen die voorstelling van die toeskouers op die dak (15:4-8) argeologies nie te handhaaf nie (vgl. reeds ICC en New Bible Commentary).

Ruth word tereg nie vanuit 'n bybedoeling of bykomende trekke verklaar nie, maar uit 'n godsdienstige hoofgedagte wat Hertzberg in navolging van Rudolph in 2:12 vind. Persoonlik beskou ek dit liever as gesentraliseer om die *chèsed*-gedagte soos in 1:8, 2:20, 3:10 en 4:9v. tot uitdrukking gebring. Inderdaad is Jahwe hoofpersoon in die verhaal en boek, maar dan veral in sy *chèsed* wat ook op die ander figure afstraal en deurstaal. Hertzberg veronderstel 'n taamlik hoe ouderdom van die verhaal, omstreeks die middelste koningstyd.

14 Julie 1956

B. GEMSER.